

Kohezijska politika EU-a povećat će hrvatski BDP za osam posto

Kategorija: GOSPODARSTVOAžurirano: Srijeda, 27 Ožujak 2024 18:43

Objavljeno: Srijeda, 27 Ožujak 2024 18:43

Kohezijska politika Europske unije pridonijet će rastu hrvatskog bruto domaćeg proizvoda (BDP) za osam posto do kraja 2030. godine, objavila je u srijedu Komisija u svom izvješću o koheziji.

“Kohezijska politika ima znatne i pozitivne učinke za Europu u cjelini”, navodi Komisija, dodajući da bi kohezijski programi za programska razdoblja od 2014.-2020. i 2021.-2027. mogla povećati BDP-a Europske unije za 0,9 posto do kraja 2030. godine.

Komisija ističe da su ti pozitivni učinci dugotrajni i da bi do 2043. kohezijska politika mogla pridonijeti rastu BDP-a u EU-u za 0,6 posto. Taj učinak je najveći u manje razvijenim zemljama, pa će tako “hrvatski BDP biti viši za osam posto 2030. godine, poljski i slovački za 6 posto, litvanski za 5 posto nego u slučaju da nema kohezijske potpore”.

Komisija objavljuje izvješće o koheziji svake tri godine. Riječ je o opsežnom dokumentu od 300 stranica koji daje detaljnu krvnu sliku razvijenosti i stanja EU-a u cjelini, država članica i regija.

Najveću pomoć po glavi stanovnika primaju manje razvijene zemlje. Tako je u programskom razdoblju 2014-2020. Estonija imala 404 eura po glavi stanovnika godišnje, Slovačka 381 euro, Litva 358, Latvija 346, Portugal 322, Hrvatska 319 eura.

Financiranje iz kohezijskih fondova predstavlja značajnu injekciju u sva manje razvijena gospodarstva, dosežući 2,7 posto BDP-a u Hrvatskoj, 2,6 posto u Mađarskoj i 2,4 posto u Poljskoj, Slovačkoj i Litvi.

Izvješće pokazuje da je ostvaren veliki napredak u smanjenju postojećih razlika među državama članicama i regijama. Međutim, razlike u regijama unutar država članica i dalje su velike, a u mnogima se i povećavaju. Najveće razlike u razvijenosti regija unutar država članica su u Bugarskoj, Hrvatskoj i Češkoj, ali se povećavaju i u EU15 (prije proširenja iz 2004.), poput u Danskoj, Grčkoj i Francuskoj. S druge strane, razlike se smanjuju u Portugalu, Austriji, Belgiji i Njemačkoj.

Komisija ilustrira veliki utjecaj kohezijske politike podatkom da je prosječni BDP po glavi stanovnika u 10 zemalja koje su se 2004. godine pridružile EU-u porastao s 52 posto europskog prosjeka na skoro 80 posto 2023. godine. Stopa nezaposlenosti u tim zemljama u ovih 20 godina pala s prosječnih 13 posto na 4 posto.

U deset godina nakon velike financijske krize iz 2009. godine preko 25 posto stanovništva EU-a još živi u područjima u kojima se BDP po glavi stanovnika nije vratio na pretkriznu razinu.

To se odnosi na svo stanovništvo Grčke i Cipra, na 80 posto stanovnika Italije, 75 posto Finaca, trećinu stanovnika Španjolske i Austrije. U većini novih članica BDP po glavi stanovnika vratio se na pretkriznu razinu u gotovo svim regijama, ali u Rumunjskoj 40 posto, te u Hrvatskoj 25 posto stanovnika žive u regijama gdje to nije slučaj.

Stopa zaposlenosti snažno je rasla u razdoblju od 2013. do 2022., preko 10 posto, u Hrvatskoj, Grčkoj, Španjolskoj i Rumunjskoj. Još je više rasla, 15 ili više posto na Malti i u Mađarskoj.

EU u cjelini napreduje prema zacrtanom cilju o stopi zaposlenosti od najmanje 78 posto za osobe u dobi između 20 i 64 godine. Neke od njih su već na 80 ili više posto - Nizozemska, Švedska, Estonija, Češka, Njemačka, Malta, Mađarska i Danska. Najmanji rast stope zaposlenosti imala je Italija, pet posto, koja je 2022. godine imala najnižu stopu u EU-u - 65 posto.

U više regija u državama članicama, među njima i u Panonskoj Hrvatskoj, stopa zaposlenosti bila je ispod 66 posto 2022. godine.

U sve četiri hrvatske administrativne regije, zatim u svim regijama u Grčkoj, Rumunjskoj i Bugarskoj bilo je ispod 85 posto djece koja sudjeluju u obveznom predškolskom odgoju. Francuska, Belgija, Danska, Irska i Španjolska i većina njihovih regija već su dostigle zacrtani cilj od 95 posto djece u dobi između tri godine i školske dobi koja su upisana u predškolski odgoj.

Što se tiče dostupnosti osnovnih škola na manje od 15 minuta hoda, Hrvatska, zajedno s južnim i istočnim regijama u Njemačkoj, Latviji i Litvi stoji loše, ispod 20 posto djece imaju osnovnu školu na manje od 15 minuta hoda. U brojnim regijama na jugu i istoku Španjolske, zapadu Italije, Nizozemskoj, sjevernoj Francuskoj preko 80 posto osnovnoškolske djece žive na manje od 15 minuta hoda od svoje škole. U većim gradskim centrima također je veći postotak djece koja žive u blizini svojih škola.

Što se tiče cjeloživotnog obrazovanja odraslih, EU je zacrtao cilj da svake godine do 2030. godine u programima osposobljavanja, prekvalifikacija i doškolovanja sudjeluje 60 posto zaposlenih osoba. Komisija navodi da su Hrvatska, Francuska, Belgija, Litva i Grčka u naprednijoj fazi provedbe programa individualnih računa za učenje.

Individualni računi za učenje osmišljeni su kao sredstva kojim se pojedincima pruža mogućnost i poticaj za sudjelovanje u osposobljavanju relevantnom za tržište rada te kako bi se olakšao njihov pristup zapošljavanju ili ostanak na tržištu rada. Individualni računi za učenje pružaju radno sposobnim osobama proračun za osposobljavanje kako bi mogle poboljšati svoje vještine i zapošljivost.

Onečišćenje zraka jedan je od većih uzroka prerane smrti i raznih bolesti, posebice kada su u pitanje fine čestice promjera ispod 2,5 milimetra (PM_{2,5}).

Procjenjuje se da su 2020. godine te fine čestice uzrokovale 253 tisuće preranih smrti u EU-u.

Procijenjeni utjecaj najveći je u regijama gdje izgaranje krutog goriva uzrokuje visoke razine PM_{2,5}, uglavnom u Bugarskoj, Hrvatskoj, Poljskoj, Slovačkoj, Mađarskoj i Rumunjskoj.

Najmanji utjecaj je u skandinavskim regijama, gdje su razine PM_{2,5} dosta niske.

Pandemija covid-19 znatno je poboljšala širokopojasnu povezanost u većini regija. Učinkovitost fiksnih mreža je poboljšana u svim državama članicama u posljednje tri godine, ali s većim razlikama unutar njih. Hrvatska, Cipar i Grčka imaju najmanje brzine širokopojasnih veza.

EU bilježi rast stanovništva u glavnim i većim gradovima te obalnim područjima, dok se smanjuje broj ruralnog stanovništva, posebice u Hrvatskoj, Portugalu, Španjolskoj, Bugarskoj, Rumunjskoj i baltičkim zemljama.

Komisija navodi da se stanovništvo u EU-u sve više koncentrira u većim gradovima, smanjuje u ruralnim područjima te da se ne očekuje da će se taj trend preokrenuti, iako će se prosječna brzina urbanizacije ponešto smanjiti, posebice u zemljama koje su već visoko urbanizirane.

Procjenjuje se da će broj stanovnika u dobi do 19 godina do 2040. godine biti smanjen za preko 9 posto, a u nekim zemljama poput Litve, Latvije, Poljske, Rumunjske, Hrvatske, Bugarske, Italije i Španjolske još i više.

Veliko i ustrajno smanjenje broja osoba u dobi do 19 godine smanjit će potrebu za školama, što će dovesti do toga da će djeca dulje putovati do njih, budući da će se dosta škola zatvarati posebice u ruralnim područjima, gdje su udaljenosti već sada relativno velike. To predstavlja znatan izazov u pogledu dostupnosti škola.

U ruralnim i udaljenim regijama slabo se koriste e-usluge, što je povezan s pristupom internetu, nedostatku infrastrukture za e-usluge, niskim razinama digitalnih vještina.

Tijekom 2023. godine oko 6 posto stanovništva u EU-u u dobi između 16 i 74 godine uopće nije koristilo internet. U Hrvatskoj je taj postotak još veći (14 posto), Grčkoj i Portugalu 13 posto, Bugarskoj 12 posto. (Hina)

